

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія країнознавчих досліджень

Напрямок підготовки 6.030205 «Країнознавство»

Факультет права та міжнародних відносин

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Методологія країнознавчих досліджень для студентів напряму підготовки 6.030205 «Країнознавство».

Розробник: кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Київського університету імені Бориса Грінченка Брайчевська Олена Андріївна.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин

Протокол від «13» жовтня 2016 року № 3.

Завідувач кафедри
міжнародних відносин
та міжнародного права

О.В. Гаврилюк

Брайчевська О.А.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Напрямок підготовки 6.030205 «Країнознавство»	Дисципліна за вибором ВНЗ циклу професійної та практичної підготовки
Модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Рік підготовки 4-й
Змістових модулів – 2		Семестр 7-й
Загальна кількість годин – 54 год.		
		Лекції 12 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Семінарські 10 год.
		Модульний контроль 3 год.
		Самостійна робота 29 год.
		Вид контролю Залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33% / 67%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування знань щодо методології країнознавчих досліджень у сфері міжнародних відносин, вмінь та навичок щодо найпоширеніших методологічних підходів

Завдання:

- узагальнення знань студентів щодо особливостей країнознавчих (регіональних) досліджень;
- забезпечення фахових знань щодо загальних засад методології наукових досліджень у сфері країнознавства (регіонознавства);
- усвідомлення сутності провідних методологічних підходів та найпоширеніших методик країнознавчих досліджень;
- удосконалення вмінь та навичок прикладних досліджень у сфері країнознавства (регіонознавства).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття сучасного наукового країнознавства (регіонознавства);
- провідні методологічні принципи країнознавчих (регіонознавчих) досліджень;
- методологічні засади та основи методик теоретичних досліджень в галузі наукового країнознавства;
- основи моделювання в країнознавчих дослідженнях;
- методологічні засади та методичні прийоми систематизації у сфері країнознавства (регіонознавства);
- принципи та прийоми таксонування, формалізації, статистичних та математичних методів досліджень в галузі наукового країнознавства.

вміти:

- оцінювати доцільність застосування певної методології та методики в країнознавчих дослідженнях;
- володіти «традиційними» загальнонауковими методологічними підходами при дослідженнях ситуацій та процесів у країнах (регіонах) світу;
- застосовувати основні підходи систематизації й таксонування у сфері країнознавства (регіонознавства);
- використовувати найпоширеніші методи статистичної обробки інформаційних матеріалів в галузі країнознавства;
- опрацьовувати джерела та літературу із сучасних регіональних студій в галузі міжнародних відносин.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні засади методології сучасного країнознавства

Тема 1. Методологія досліджень у сфері країнознавства

Методологія: основні підходи до розуміння. Методика наукового дослідження. Поняття про метод. Загальні вимоги до методики досліджень. Система методів дослідження. Провідні методологічні принципи (підходи) у сучасних дослідженнях у сфері країнознавства. Методологія регіональних досліджень. Основні недоліки методології сучасних досліджень у сфері країнознавства.

Тема 2. Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень

Загальнонаукові методи. Порівняльний метод. Основні принципи порівняння. Загальнонаукові логічні методи. Аналіз. Сутність аналітичного дослідження. Синтез. Індукція. Дедукція. Емпіричні методи досліджень: загальна характеристика. Спостереження, види спостережень. Вимірювання. Вимірювання в країнознавчих дослідженнях. Сутність експериментального дослідження. Проблеми використання експериментів у дослідженнях у сфері міжнародного країнознавства.

Тема 3. Моделювання в країнознавстві

Сутність моделювання. Модель. Види моделювання. Хронологічне моделювання. Ретроспективне моделювання. Перспективне моделювання. Динамічні моделі. Моделювання ситуацій і процесів. Ситуаційне моделювання. Комплексне (системне) моделювання в країнознавчих дослідженнях.

Змістовий модуль 2. Систематизація. Методологічні засади кількісних досліджень в країнознавстві

Тема 4. Класифікації та типології в країнознавстві

Сутність систематизації. Групування об'єктів. Поняття про класифікацію. Сутність класів. «Вертикальна» та «горизонтальна» класифікації. Класифікації в країнознавчих дослідженнях. Поняття про типологію. Сутність типів. Основні правила типологій. Типології в міжнародному країнознавстві.

Тема 5. Таксонування в країнознавчих дослідженнях

Сутність таксонування. Ідентифікація, делімітація. Хіатус. Районування. Район. Співвідношення понять «район» та «регіон». Регіоналізація. Зонування. Зона. Приклади зонування в країнознавчих дослідженнях. Ареал. Види ареалів. Метод створення ареалів в країнознавчих дослідженнях.

Тема 6. Методи формалізації. Статистичні та математичні методи в країнознавчих дослідженнях

Формалізація. Логіко-математична формалізація. Знакова формалізація. Статистичні показники. Розрахунки статистичних коефіцієнтів та індексів у країнознавчих дослідженнях. Математичні методи. Аналіз кореляцій. Факторний аналіз. Регресійний аналіз. Методи прогнозування країнознавчих дослідженнях. Методики соціологічних досліджень в країнознавстві (регіонознавстві).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	с.	м.к.	інд.	с.р.
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Основні засади методології сучасного країнознавства						
Тема 1. Методологія досліджень у сфері країнознавства	7	2	2	-	-	3
Тема 2. Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень	7	2	2	-	-	3
Тема 3. Моделювання в країнознавстві	6	2	-	-	1	3
Разом за змістовим модулем 1	22	6	4	2	1	9
Змістовий модуль 2. Систематизація. Методологічні засади кількісних досліджень в країнознавстві						
Тема 4. Класифікації та типології в країнознавстві	16	2	2	-	-	12
Тема 5. Таксонування в країнознавчих дослідженнях	7	2	2	-	-	3
Тема 6. Методи формалізації. Статистичні та математичні методи в країнознавчих дослідженнях	10	2	2		-	4
Разом за змістовим модулем 2	32	6	6	1	-	19
Усього годин	54	12	10	3	-	29

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Основні засади методології сучасного країнознавства		
1	Методологія досліджень у сфері країнознавства	2
2	Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень	2
Змістовий модуль 2. Систематизація. Методологічні засади кількісних досліджень в країнознавстві		
3	Класифікації та типології в країнознавстві	2
4	Таксонування в країнознавчих дослідженнях	2
5	Методи формалізації. Статистичні та математичні методи в країнознавчих дослідженнях	2
	Разом	10

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Основні засади методології сучасного країнознавства		10	3
1	Методологія досліджень у сфері країнознавства	4	1
2	Емпіричні методи в країнознавчих дослідженнях	3	1
3	Моделювання в країнознавстві	3	1
Змістовий модуль 2. Систематизація. Методологічні засади кількісних досліджень в країнознавстві		19	12
4	Класифікація країн світу (за вибором студента)	11	10
5	Таксонування. Приклади регіоналізації світу	4	1
6	Прогнозування в країнознавчих дослідженнях	4	1
	Разом	29	15

9. Індивідуальні завдання – не передбачено навчальним планом

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 54 год., із них: лекції – 12 год., практичні заняття – 10 год., індивідуальна робота – 2 год.,
модульний контроль – 3 год.,
самостійна робота – 29 год., семестровий контроль – 2 год.

Модулі (назви, бали)	1. Основні засади методології сучасного країнознавства (53)			2. Систематизація. Методологічні засади кількісних досліджень в країнознавстві (73)		
Лекції (теми, бали)	1. Методологія досліджень у сфері країнознавства (1 бал)	2. Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень (1 бал)	3. Моделювання в країнознавстві (1 бал)	4. Класифікації та типології в країнознавстві (1 бал)	5. Таксонування в країнознавчих дослідженнях (1 бал)	6. Методи формалізації. Статистичні та математичні методи в країнознавчих дослідженнях (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	1. Методологія досліджень у сфері країнознавства (11 балів)	2. Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень (11 балів)		3. Класифікації та типології в країнознавстві (11 балів)	4. Таксонування в країнознавчих дослідженнях (11 балів)	5. Методи формалізації. Статистичні та математичні методи в країнознавчих дослідженнях (11 балів)
Індивідуальні завдання (бали)						
СР (бали)	Самостійна робота (3 бали)			Самостійна робота (12 балів)		
Поточний контроль (вид, бали)			Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)
Підсумковий контроль (вид, бали)						

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) За джерелами інформації:
 - *Словесні*: лекція (традиційна (тематична), проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), пояснення, розповідь, розширена бесіда, дискусія, доповідь.
 - *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- 2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, .
- 3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, проблемно-пошукові, пошуково-дослідницькі.
- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з текстовими друкованими матеріалами, з картографічними матеріалами.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: розв'язання проблемних питань, навчальні дискусії; елементи «мозкового штурму», створення ситуації пізнавальної новизни тощо

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, за виконання завдань для самостійної роботи, за модульні контрольні роботи. Виконання МКР здійснюється у вигляді письмової контрольної роботи за головними питаннями тем модуля. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, дискусія, розширена бесіда, співбесіда.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмова контрольна робота.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, за виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних завдань та завдань для самостійної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань та завдань для самостійної роботи;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання завдань модульного контролю.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 10), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3+МКР1	T4	T5	T6+МКР2		
10	10	22	19	10	29		

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Поточний контроль	Самостійна робота	Поточний контроль	Макс. кількість балів за одиницю
1	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	1 (10)	3	3	3	12
4	Робота на семінарських заняттях	10	2	20	3	30
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	53	-	73

Методика розрахунків модульної і семестрової оцінок студента

№ з/п	Оцінка студента	Макс. бал	Модуль 1	Модуль 2
1	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка	100	-	
2	Максимальні підсумкові оцінки за змістовими модулями		42	58
3	Фактична кількість балів, отриманих студентом за видами поточного контролю (приклад)		50	61
4	Підсумкові фактичні оцінки студента за змістовими модулями		40	48
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка студента		88/В	

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни та інші навчальні матеріали, а саме:

- Конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Електронні джерела інформації

14. Рекомендована література

Базова

1. Боришполець К. П. Методы политических исследований: Учебное пособие. – М: Аспект Пресс, 2010. – 230 с.

2. Країнознавство: Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, О. Н. Горбач. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 273 с.
3. Країнознавство: Підручник. / Крижанівський В. П., Дорошко М. С., Головченко В. І. та ін. / За ред. Дорошка М. С. – К.: Знання, 2012. – 439 с.
4. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин. – К.: Знання, 2007. – 461 с.
5. Масляк П.О. Країнознавство: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 292 с.
6. Теоретичні основи країнознавства: Підручник / Н. В.Антонюк, М. П. Мальська, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2011. – 326 с.
7. Яценко Б.П., Барбарицька В.К. Країнознавство. Основи теорії: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2009. – 312 с.

Допоміжна

8. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.
9. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Навч. посіб. – К.: Академія, 2007. – 688 с.
10. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ. – К.: Либідь, 2004. – 740 с.
11. Будз М.Д., Постоловський Р.М., Троян С.С. Короткий довідник з комплексного країнознавства (методика країнознавчих досліджень, основні поняття та визначення, країни, персоналії). – К.: КІСУ, 2000. – 120 с.
12. Гладкий Ю.Н., Чистобаев А.И. Регионоведение: Учебник. – М.: Гардарики, 2002. – 382 с.
13. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: Навч. посіб. – Х.: НТУ «ХП», 2009. – 142 с.
14. Грищенко І. М., Григоренко О. М., Борисенко В. О. Основи наукових досліджень. – К.: КНТЕУ, 2001. – 186 с.
15. Дубович І.А. Країнознавчий словник-довідник. – Львів: Панорама, 2003. – 580 с.
16. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2004. – 212 с.
17. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. / за ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
18. Международные отношения: социологические подходы / Под ред. П. А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 1998. – 352 с.
19. Методика страноведческого исследования: (Экономическая и социальная география) / Под ред. Н. С. Мироненко. – М.: МГУ, 1993. – 152 с.
20. Методологія географічної науки: Навч. посіб. / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К.: Заповіт, 1997. – 333 с.
21. Мироненко Н.С. Страноведение: Теория и методы. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 268 с.
22. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
23. Цимбалистий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: Навч. посіб. – Львів: Новий Світ-2000, 2009. – 360 с.
24. Цыганков П.А. Теория международных отношений: Учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2003. – 400 с.
25. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ, 2001. – 744 с.